

Upplands Väsby kommun

Folkhälsosamordnare
Helene Hagberg
☎ 08-59097173
Helene.Hagberg@upplandsvasby.se

Styrdokument, program

2018-01-16

Dnr

KS/2017:392

Folkhälsoprogram 2018-2020

Nivå: Kommungemensamt styrdokument
Antagen: Kommunfullmäktige 14 april 2014
Reviderad: Kommunfullmäktige 19 mars 2018
Giltig t.o.m: Den 31 december 2020
Ansvarig ägare: Kommundirektör

Innehåll

Bakgrund och syfte

Nationell politik på området

Övergripande faktorer som påverkar folkhälsoarbetet 2018-2020 i Upplands Väsby

Globala mål, Agenda 2030

Lokala mål och strategier för Upplands Väsby

Uppdrag för nämnderna

Ansvarig för folkhälsoprogrammet

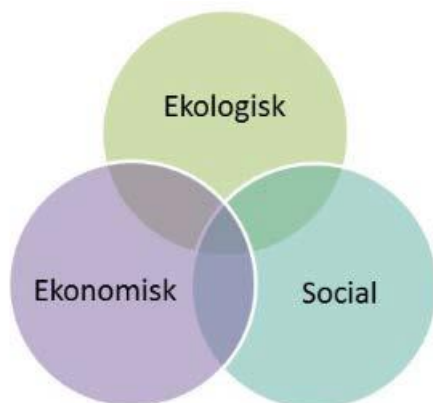
Kort om folkhälsoarbetet från 2007 i Upplands Väsby fram till idag

Bakgrund och syfte

Folkhälsoprogrammet har sin utgångspunkt från ett socialt hållbart perspektiv samt med intentioner att minska skillnader i ohälsa. En god folkhälsoutveckling är en viktig fråga för Upplands Väsby kommun. Folkhälsa är ett uttryck för det allmänna hälsotillståndet i ett samhälle och beror på många olika faktorer, bland annat invånarnas livsvillkor, sociala situation, levnadsvanor och den fysiska miljön. Vissa av de faktorer som påverkar hälsan kan individen själv påverka medan andra ligger utanför individens omedelbara kontroll.

Hälsan förbättras ständigt i Sverige. Trots detta finns det stora skillnader i livsvillkor, levnadsvanor och hälsa mellan olika grupper. Skillnaderna mellan olika gruppers hälsotillstånd ökar.

Hållbar utveckling omfattar tre olika delar, social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

Folkhälsoarbetet omfattar samtliga av dessa tre delar. Kommunens roll är att stödja och skapa förutsättningar för en god folkhälsoutveckling och bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle, där grundläggande mänskliga rättigheter uppfylls för att minska skillnaderna i ohälsa. Folkhälsoprogrammet ska vara ett stöd för kommunen att bidra till en god folkhälsoutveckling i Upplands Väsby.

För att främja jämlikhet i hälsa arbetar kommunen på flera olika områden, till exempel med inflytande och delaktighet som är grunden för ett demokratiskt och jämlikt samhälle. Genom barnrättsperspektivet i kommunens arbete uppmärksammas frågor om barns och ungas rätt till att kunna påverka och vara delaktiga. Faktorer som att gå ut grundskolan med fullständiga betyg samt fullfölja sina gymnasiestudier och få egen försörjning lägger grunden för befolkningens framtida hälsa. I målområdena fyra och sex tas särskild hänsyn till ungas hälsa och levnadsvillkor. De äldres livsvillkor uppmärksammas speciellt inom målområdet fyra, men även i mål ett, två, fem och sex. Grupper med funktionsvariationer samt minoriteter inryms och uppmärksammas inom alla målområden i programmet.

Programmet är till för alla som bor och verkar i Upplands Väsby kommun.

Barn och ungdomar är en prioriterad grupp. Det är viktigt att främja en positiv utveckling för de unga i kommunen och att förebygga uppkomsten av problem. Folkhälsoarbetet ska utformas så att det når dem med störst behov.

Kommunen kan inte ensam nå framgång i arbetet. Samverkan med föräldrar, landstinget, polisen, frivilligorganisationerna, föreningarna och näringslivet är nödvändig.

Nationell politik på området

Det övergripande målet för folkhälsa är att: skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Folkhälsa handlar om allt från individens egna val och vanor till strukturella faktorer som yttre miljöer och demokratiska rättigheter i samhället. Det finns många myndigheter som mer eller

mindre arbetar med målområdena, men Folkhälsomyndigheten har ett övergripande ansvar för uppföljning och utvärdering. Utgångspunkten för folkhälsoarbetet i Sverige är de elva övergripande målområdena för folkhälsa. De anger centrala bestämningsfaktorer för hälsan. Folkhälsa berör och påverkas av många samhällsområden, därför är det viktigt med gemensamma målområden.

De elva nationella målen för folkhälsa är:

1. Delaktighet och inflytande i samhället
2. Ekonomiska och sociala förutsättningar
3. Barn och ungas uppväxtvillkor
4. Hälsa i arbetslivet
5. Miljöer och produkter
6. Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård
7. Skydd mot smittspridning
8. Sexualitet och reproduktiv hälsa
9. Fysisk aktivitet
10. Matvanor och livsmedel
11. Tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel

Övergripande faktorer som påverkar folkhälsoarbetet 2018-2020

Vision

Vision 2040 - Där färgstarka människor möts

Programmet har utgått från kommunens vision 2040. De delar som knyter an till en god folkhälsa handlar bland annat om trygghet, delaktighet, inflytande, kunskapskultur och goda och stimulerande miljöer

Övergripande mål

Det övergripande målet för kommunens folkhälsoarbete är detsamma som det övergripande målet för den nationella folkhälsopolitiken, det vill säga att skapa samhällseliga förutsättningar för en god folkhälsa på lika villkor för hela befolkningen. För att nå framgång krävs ett gemensamt ansvarstagande för alla som bor och verkar i Upplands Väsby.

Inriktningsmål

Kommunen ska verka för ett socialt hållbart samhälle där trygghet samt goda uppväxt- och levnadsförhållanden för alla ger förutsättningar för en god hälsa och ett gott liv, kommunfullmäktiges mål Trygghet & social hållbarhet

Folkhälsorapport.

Under 2017 har en folkhälsorapport färdigställts. Den beskriver hälsan för barn/ungdom, vuxna och äldre. Resultatet i rapporten ger en bild av hälsoläget i kommunen och ingår i underlaget för det nya folkhälsoprogrammet.

De globala målen och Agenda 2030

Sveriges regering har påbörjat arbetet med Agenda 2030. Ett globalt genomförande ställer krav på omfattande samråd, samarbete och partnerskap med alla berörda parter: det civila samhället, den privata sektorn, fackföreningar och den akademiska världen. Här kan kommunerna spela en nyckelroll genom att

vara motorn i den samverkan som behövs mellan alla parter. De globala målen balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling

GLOBALA MÅLEN för hållbar utveckling

Följande mål berör direkt folkhälsoområdet: Utrota fattigdom, Utrota hunger, Säkerställa hälsa God utbildning för alla, Uppnä jämställdhet, Minskad ojämlikhet samt Fredliga och inkluderande samhällen.

Mål för folkhälsoarbetet.

Kommunens mål för folkhälsoarbetet följer de nationella målen avseende mål nummer ett, två, tre. Mål nummer fem är en sammanslagning av de nationella målen Fysisk aktivitet och Matvanor och livsmedel.

Målet sex har en annan rubricering än det nationella målet för ANDT. Mål fyra om de äldres livsvillkor är ett lokalt eget mål.

1. Delaktighet och inflytande i samhället

Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande faktorerna för folkhälsa. Att barn och vuxna känner sig delaktiga och upplever att de kan påverka leder till ökad hälsa och livskvalitet. Arbetsmarknadsfrågor, jämställdhetsarbetet och integration samt stöd till personer med funktionsnedsättning har särskild stor betydelse för att göra alla medborgare delaktiga i samhällets styrning och utveckling.

Strategier:

- Stimulera till ökad delaktighet och inflytande i samhället för såväl barn som vuxna.
- Stimulera intresset för allmänna val.
- Erbjud viktiga samhällsinformation på flera språk.

2. Ekonomiska och sociala förutsättningar

Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan. Det finns ett samband mellan en god folkhälsa och ett samhälle präglat av ekonomisk och social trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor, jämställdhet och rättvisa.

Arbetet med att stärka de nationella minoriteternas rätt finns reglerat i minoritetslagen Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. I kommunen finns fem olika minoriteter. Dessa är finnar, judar, romer, samer och tornedalingar.

En grund för goda levnadsförhållanden och att minska skillnader i ohälsa är att elever går ut grundskolan med fullständiga betyg. Fullföljd gymnasieutbildning och högskole- eller någon form av yrkesutbildning främjar allmänt en god hälsa.

Strategier

- Vidta åtgärder så att andelen kommuninvånare som känner sig trygga ökar.
- Verka för ökad jämlikhet i hälsa, särskilt beaktas minoriteters utsatthet.
- Verka för jämställdhet mellan kvinnor och män inom alla samhällsområden.
- Vidta åtgärder för att öka andelen elever som går ut grundskolan med godkänt i samtliga ämnen.
- Vidta åtgärder för att öka andelen elever som fullföljer gymnasiestudierna.
- Vidta åtgärder för att öka andelen personer med egen försörjning.

3. Barns och ungas uppväxtvillkor

Trygga och goda uppväxtvillkor är avgörande för barns och ungdomars hälsa och för folkhälsan på lång sikt. Även om barn i Sverige i allmänhet har goda uppväxtvillkor och en god hälsa finns det barn som behöver särskild uppmärksamhet. Närmare hälften av all ohälsa bland barn anses kunna härledas från de omständigheter under vilka familjen lever. Barns hälsa är relaterad till vilken social tillhörighet föräldrarna har. Förskola, skola och fritidsverksamheter spelar därför en viktig roll för att minska/utjämna skillnaderna i barns uppväxtvillkor. Den ökade psykiska ohälsan bland barn och ungdomar ska uppmärksammas särskilt, liksom utvecklingen av barns och ungdomars levnadsvanor. Barnperspektivet och barnets bästa skall finnas som grund i all verksamhet.

Strategier:

- När kommunen fattar beslut, ska barns och ungdomars behov och intressen tillvaratas i enlighet med barnkonventionens intentioner.
- Erbjuda stöd som främjar barns och ungdomars psykiska hälsa.
- Vidta åtgärder för att motverka utanförskap och segregation
- Erbjuda föräldraskapsstöd

4. Skapa förutsättningar för åldrande med livskvalitet

Livsvillkoren och våra levnadsvanor påverkar vår hälsa. Det är den grundläggande utgångspunkten för allt folkhälsoarbete. Att skapa förutsättningar för åldrande med livskvalitet kan beskrivas som en process där möjligheterna till fysisk, social och psykisk

hälsa optimeras så att äldre människor kan ta aktiv del i samhället och få ett självständigt liv med god livskvalitet utan att diskrimineras på grund av ålder.

Strategier

- Den enskilde ska erbjudas adekvat stöd för att kunna bo kvar i sin egen bostad, men även stöd och rådgivning för att vid behov kunna flytta till en bättre anpassad bostad.
- Främja och uppmuntra till aktivitet för såväl kropp som själ.
- Stödja utvecklingen av sociala träffpunkter för social gemenskap och delaktighet för att skapa känsla av sammanhang och meningsfullhet och därmed minska isolering och ensamhet

5. Fysisk aktivitet och goda matvanor

Värdet av fysisk aktivitet när det gäller att förebygga sjukdom har dokumenterats på ett övertygande sätt under senare år. Regelbunden fysisk aktivitet minskar risken för en rad sjukdomar, exempelvis hjärt- och kärlsjukdomar, typ två-diabetes, vissa cancerformer, övervikt, benskörhet och har även en förebyggande effekt på depressioner.

Maten har en stor betydelse för folkhälsan och flera av de växande folkhälsoproblemen har ett tydligt samband med matvanor. Den ökande andelen överviktiga visar att mångas matvanor inte är anpassade till deras energibehov. Övervikt åtföljs av en rad folkhälsoproblem med betydande överrisk för bl.a. hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes, ledsjukdomar och en del cancerformer.

Strategier

- Den fysiska miljön ska vara säker och stimulera till fysisk aktivitet och vardagsmotion för barn, ungdomar, vuxna och äldre
- Bidra till att kunskaperna om sambandet mellan matvanor och hälsa ökar.
- Följa det måltidspolitiska programmet

6. Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk.

Det övergripande syftet med arbetet mot tobak, alkohol, dopning och narkotika är att stärka en god folkhälsa, som innebär hög livskvalitet för medborgarna med minskade sociala, medicinska och ekonomiska problem.

Nästan vart femte barn i Sverige lever i en familj där en vårdnadshavare dricker för mycket alkohol och i två av tre misshandelsfall är alkohol inblandat. Hälften av alla rökare beräknas dö i förtid och ännu fler blir sjuka av sin rökning. För de som använder narkotika finns en ökad risk att inte klara av skolan eller ett arbete. Alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) orsakar ett stort lidande för den som är beroende och de anhöriga samt medför stora samhällsekonomiska konsekvenser. Att satsa på ett starkt ANDT-arbete kostar, men att låta bli är långt mer kostsamt. Nedan visas de strategier som prioriterats och i ”Upplands Väsby's handlingsplan för ANDT (Alkohol, Narkotika, Dopning och Tobak) förebyggande arbete 2017-2021” beskrivs de insatser som kommunen valt att fokusera på för att bidra till att ytterligare steg tas för att nå det övergripande målet för ANDT-politiken med ”Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk”.

Strategier

- Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel o tobak ska minska
- Antalet barn o unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel, och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska
- Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, dopningsmedel, narkotika ska successivt minska
- Kvinnor och män, flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet
- Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika dopningsmedel ska minska

Uppdrag för nämnderna

Folkhälsoarbetet kräver gemensamt ansvarstagande i alla kommunens verksamheter och ska integreras i den ordinarie flerårs - och verksamhetsplaneringen. För att kunna omsätta programmet i praktiken och i konkreta åtgärder behöver nämnders och utskotts uppdrag tydliggöras.

Varje nämnd ska ha folkhälsomål kopplade till de målområden och strategier som ligger inom nämndernas olika ansvarsområden.

Nämnderna ska i sin ordinarie verksamhetsplan/handlingsplan ha aktiviteter kopplade till folkhälsomålen. Det ska tydligt framgå ansvar, aktivitet, nyckeltal och uppföljning.

Uppföljning sker årligen genom en sammanställning i folkhälsobokslut

Nämnder och utskott ges möjlighet att följa upp folkhälsoarbetet under målområdet Trygghet och hälsa i kommunens årliga flerårsplan och budget.

Ansvarig för folkhälsoprogrammet

Folkhälsoprogrammet är till för alla som bor och verkar i Upplands Väsby kommun. Barn och ungdomar är prioriterade i programmet.

Ansvarig för programmet är kommunledningskontoret. Folkhälsosamordnaren ansvarar för att samordna, utveckla och planera arbetet samt sammanställa ett årligt bokslut.

Folkhälsoarbete utförs på samtliga kontor i kommunen. Varje kontor är ansvarigt för sin del i folkhälsoarbetet.

Respektive kontorschef är ansvarig för att folkhälsoprogrammets innehåll är känt bland medarbetarna, efterlevs och följs upp i enlighet med handlingsplanen.

Folkhälsoarbetet kräver ett brett samarbete mellan kommunens olika verksamheter. För att nå en bred uppslutning bör även samverkan ske med kommunens samarbetspartners, andra aktörer, föreningar och näringsliv.

Folkhälsoprogrammet ska finnas tillgängligt på kommunens externa och interna webb.

Kommunstyrelsens allmänna utskott är folkhälsoråd.

Kort om det övergripande folkhälsoarbetet från 2007 i Upplands Väsby fram till idag

2007 Kommunfullmäktige antog Upplands Väsby's första folkhälsoprogram, ett kommungemensamt styrdokument.

2009 Presenterades den första folkhälsorapporten med inriktning mot barn och ungdomar i Upplands Väsby och en uppföljning av folkhälsorapporten för den vuxna befolkningen från år 2004.

2010 Både övergripande samt lokala trygghetsråd bildas.

2010. Under hösten genomförs en folkhälsoundersökning för vuxna 18 år och uppåt i Upplands Väsby.

2011 Beslut fattas i kommunstyrelsens allmänna utskott om att Upplands Väsby kommun skall delta i projektet – Samling för social hållbarhet – minska skillnader i hälsa under tiden 2011-2013.

2012 Kommunfullmäktige beslutar om nytt Folkhälsoprogram. Samtidigt fattas beslut att folkhälsoprogrammet ska revideras ytterligare senast inför årsskiftet 2013/2014.

2012 Ett måltidspolitiskt program antas.

2014 Reviderat folkhälsoprogram antas av kommunfullmäktige 14 april 2014

2015 Resultat av folkhälsoundersökning, Stockholms läns landsting 2014 redovisas

2017 Folkhälsorapport för barn och unga, vuxna och äldre 2017 redovisas i KSAU i mars

Relaterade dokument

Måltidspolitiskt program

Upplands Väsby's handlingsplan för ANDT förebyggande arbete 2017-2021

Visionen 2040

Kommunens flerårsplan med budget 2018-2020

Nationella folkhälsomål

Folkhälsorapport 2017

De globala målen – Agenda 2030

Dokumenterna finns på www.upplandsvasby.se